

trete din punct de vedere tehnic. Evident deci, ele reprezintă, în copii de pe la 1676—79, vechile portrete ctitoricești ale Sf. Nicolae Domnesc din Iași.

Ce privește confuzia cu numele Doamne-

Ștefan-cel-Mare.

lor lui Ștefan, Evdochia în loc de Maria, ea poate fi datorită, cum s'a spus, faptului că, inscripțiile vechi fiind șterse și la refacere ne mai cunoscându-se îndeajuns relațiile familiare ale marelui Voevod, s'a putut

ușor face confuzie, punându-se numele Evdochiei pentru al Mariei. Poate fi însă și altfel — portretul să reprezinte cu adevărat pe Evdochia. În acest caz explicarea ar fi următoarea: Ștefan, construind mai întâiu biserica din lemn, pe vremea când trăia cu Doamna Evdochia, a pus să se facă portretul său cu al acesteia — ca ctitori; reclădind apoi, la 1493, biserica în piatră, din sentiment de pietate, a dispus să se păstreze portretul răposatei sale soții și să se facă alături și al fiului său Bogdan.

Ori cum ar fi, lucrul în sine nu prezintă importanță mai mare decât aceea de a fi relevant. Căci interesul principal al portretelor stă în faptul că ne dă un chip al lui Ștefan, care, chiar așa cum e, alterat prin prefaceri posterioare, a servit la confirmarea autenticității portretului marelui Domn din Evangheliarul de la Homor, azi atât de răspândit și de bine cunoscut, și pentru că ne dă un portret al lui Bogdan-Vodă, care e, pare-mi-se, unicul până acum.

În colecțiile Muzeului Național de Antichități se mai găsesc copiiile portretelor murale ale familiilor Domnilor restauratori ai bisericii Sf. Nicolae Domnesc — Duca-Vodă și Antonie Ruset. Sunt caracteristice pentru cunoașterea costumelor epocii, așa de alterate și deteriorate însă prin refaceri și distrugere, cât am socotit că nu e, deocamdată cel puțin, necesară și reproducerea lor.

A. L.

X.

Biserica Domnească din Ocnele-Mari, Vâlcea

Încă din vremuri depărtate, plaiurile Ocnelor-Mari, prin bogățiile lor salifere, a atras mila Domnilor Țării-Românești asupra modestului târguleț.

Pe lângă alte mile domnești și-a avut, astfel, și Ocnele-Mari, o Biserică Domnească. Pe vremea lui Brâncoveanu exista o foarte ruinată biserică, ai cărei fondatori erau Alexandru-Vodă și Mișnea-Vodă, fiii lui Radu-Vodă Mișnea, care se numia Biserica Domnească. Din cauza ruinii, Brâncoveanu *mută mila domnească* dela acea biserică la actuala, ridicată în frumos stil cantacuzinesc și destul de mare, de Jupân Statie Vistierul Ocnei.

Un clopot din 1608, cu o foarte nedescifrabilă inscripție și poate și altul, din 1667, pe care

scrie: IOHANNES SCADT ME FUDIT, ANNO DOMINI 1667. GLORIA IN EXCELSIIS, fură aduse, dela acea veche biserică, la cea nouă.

Motivele cari îndeamnă pe Brâncoveanu la strămutarea Bisericii Domnești se văd în hrisovul, ce-l dete, în 1708, popilor Stan, Sandu și Chira, „de la biserica făcută de „Statie, fost al doilea Vistier, de la orașul „Ocnele-Mari, ca să fie casele lor și toate „ce vor avea în pace de către toți Cămărașii,

„de la vel-Ocnă, și stricându-se biserica „aceasta domnească, am mutat Domniea „mea mila bisericii aceasta, ce scrie mai „sus... și i-am iertat, cum au fost iertați și „de alți răposăți Domni.... și-am văzut „Domniea mea toate cărțile Domnilor ce-au „fost mai dinainte de milă... a lui Alexandru „Vodă sin Radului Vodă, și a Mișnii Vodă, „fiul lui Radu Vodă, și a lui Leon Vodă, „Grigorie Vodă și a răposatului unchiului

Biserica Domnească din Ocnele Mari.

„ce vor fi acolo la Ocnă și de către toate „slugile domnii mele și de către toate slu- „gile boerești... de birul haraciului, de di- „mărit, vinăriciu, oerit, de dijmile ce sunt „preste an, de zaherele, de care de oaste, „de satararele, ce sunt pe siliște, de cămi- „nărit, de podvodă, de mertice de conace, „de cai de olac... de nimeni val sau bân- „tuială să n-aibă..., pentru că, fiind acești „preoți de la Biserica Domnească, din oraș

„Domnii mele, Șerban Voevod... (de aceea „le dă) și mertic de sare de la vel-Ocnă „pre an bolovani de sare 200 (azi, 100 bo- „lovani = 7600 kgr. = 684 lei)... bolovani „mari buni...”

Din pisania bisericii aflăm istoricul fon- dării ei de Jupanul Statie:

† In numele tatălui și cu ajutorul fiului și cu săvârșirea sfântului duh, un Dumnezeu

adevărat și milostiv, care au bine-voit și au luminat gândul marelui boer d-lui Jupan Statie, (de au zidit) cu toată cheltuiala Dumnealui, întru cinstea și lauda marelui mucenic Gheorghe, purtător de biruință; iar turla s-au făcut cu cheltuiala Visterii. Și au miluit cu mertic de sare, precum arată hristoavele Domnilor țării, și au miluit și cu casele care șade Cămărașii, însă locul și pivnița au fost dăruite de Radu Vistieru Ocnaru; deci cu chiria ce să ea și cu merticul dă sare să se chivernisească sf. casă. Însă fiind și altă biserică domnească și învechindu-se, s-au surpat, care fericitul Constandin Basarab-

melia au pus-o la leatul 7185 (= 1677); iar cu zugrăveala la leat 7226 (= 1718).

Pe o piatră de mormânt se citește :

† SUPTŪ AČASTĂ PIATRĂ SĂ ODIHNEȘTE OSTENITŪ TRUPULŪ COCONEI ECATERINA, SOȚIIA DUMNIALUI COCONULUI VASALACHE ARMAȘU OT ORAȘ OCNA, LEAT 1815, SĂPTEVRIE 19.

Biserica al cărei pridvor e adăogat posterior fundațiunii lui Statie, nu mai păstrează ca interior nimic, nici ca zugrăveli, nici ca mobilier, din cauza reparațiunilor neprice-

Biserica Domnească din Ocnele-Mari

Voivod au socotit-o și au numit-o a fi aceasta Biserică Domnească, precum adeverează și hrisovul Mării Sale și ale altor Domni. Mai preurmă, deci, mutându-se acel boer dintr'aceeaș lume și neputând ca să zugrăvească biserica, au rămas; iar acum, când au fost mai preurmă, fiind Cămăraș, aci Vel-Ocnă, D-lui Jupan Duca de la Sinope și cu Jupan Statie de la Cernavodă, i-au îndemnat Dumnezeu și au cheltuit de au zugrăvit biserica și olta-riul, iar tinda cu cheltuiala bisericii, deci să fie pomenire veșnică domnilor și tuturilor celor ce vor fi ajutat, cu mult cu puțin. Însă te-

pute ce se fac și acum fără nici un studiu arheologic prealabil.

VIRG. DRAGHICEANU.

XI.

Diferite inscripții de biserici și monastiri

Biserica Țeica, lângă Ocnele-Mari, Vâlcea.

ACASTĂ SF. ȘI D(UMNE)ZEIASCĂ MĂNĂSTIRE, CE SĂ NUMEȘTE ȚEICA, UNDE SE PRĂZNUEȘTE DOI SFINȚI SLĂVIȚI, ȘI AI LUI HS. MARI M(U)C(E)NICI, GHEORGHE, PURTĂTOR DE BIRUINȚĂ ȘI DIMITRIE, IZVORĂTOR DE MIR, IASTE ZIDITĂ DIN TEMELIE ȘI ÎNFRUMUSEȚATĂ,